

Bod č.

Zastupiteľstvo Bratislavského samosprávneho kraja

Materiál na rokovanie Zastupiteľstva
Bratislavského samosprávneho kraja

16. marca 2018

NÁVRH

**na schválenie dokumentu „Koncepcia budovania siete
environmentálno-vzdelávacích centier v BSK na obdobie 2018-2025“**

Materiál predkladá:

Mgr. Juraj Droba, MBA, MA
predseda Bratislavského
samosprávneho kraja

Materiál obsahuje:

1. Návrh uznesenia
2. Dôvodová správa
3. Príloha č. 1 a Príloha č. 2
4. Stanoviská komisií

Zodpovedná:

Mgr. Barbora Lukáčová
riadiťka Odboru stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov

Spracovatelia:

Mgr. Martin Hakel, BA
vedúci Oddelenia stratégie a územného rozvoja

Mgr. Pavol Stano
referent Oddelenia stratégie a územného rozvoja

Bratislava
marec 2018

N á v r h   u z n e s e n i a

UZNESENIE č. .... / 2018

zo dňa 16.3.2018

Zastupiteľstvo Bratislavského samosprávneho kraja po prerokovaní materiálu

A .   s c h v a ľ u j e

Dokument Konceptia budovania siete environmentálno-vzdelávacích centier v BSK na obdobie 2018-2025.

B .   u k l a d á

riaditeľovi Úradu Bratislavského samosprávneho kraja:

B.1. zabezpečiť zverejnenie Konceptie budovania siete environmentálno-vzdelávacích centier v BSK na obdobie 2018-2025 na webovom sídle BSK.

T: 16.4.2018

B.2. realizovať Akčný plán Konceptie budovania siete environmentálno-vzdelávacích centier v BSK na obdobie 2018-2025.

T: priebežne

B.3. predkladať Zastupiteľstvu Bratislavského samosprávneho kraja hodnotiacu správu o plnení úloh vyplývajúcich z Akčného plánu Konceptie budovania siete environmentálno-vzdelávacích centier v BSK na obdobie 2018-2025 za predchádzajúci kalendárny rok pravidelne raz za rok najneskôr v termíne k 30. júnu daného kalendárneho roka.

T: v zmysle textu uznesenia v časti B.3.

Dôvodová správa

Zastupiteľstvo Bratislavského samosprávneho kraja (ďalej len „BSK“) schválilo dňa 16.12.2016 uznesením č. 119/2016 aktualizáciu Akčného plánu Úradu BSK pre implementáciu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2014-2020 (ďalej len Akčný plán BSK), ktorej súčasťou je aj projekt s číslom OÚSRaRP_20 s názvom „Budovanie funkčnej siete ekocentier a lesných škôl v BSK“, v rámci ktorého bola spracovaná Koncepcia budovania siete environmentálno-vzdelávacích centier v Bratislavskom kraji (ďalej len „Koncepcia“). Zaradenie projektu vzniklo z uvedenia si potreby zvyšovania environmentálneho povedomia širokej verejnosti ako aj nastavenia systémového rozvoja environmentálnej výchovy, vzdelávania a rozvoja ekoturizmu. Koncepcia zároveň reaguje na jednu z priorít Bratislavského samosprávneho kraja ako územného koordinátora Dohovoru primátorov a starostov, ktorou je ochrana a zlepšovanie kvality životného prostredia v regióne (BSK pristúpilo k Dohovoru Uznesením č. 57/2013 zo dňa 20.9.2013).

BSK ako prvá župa na Slovensku rieši túto problematiku koncepčne, čím sa stáva v tejto oblasti slovenským lídrom.

Okrem samotnej Koncepcie a naplňania Akčného plánu BSK, pripravuje BSK taktiež **projekt rekonštrukcie NKP kaštieľ v Čunove** (projekt v Akčnom pláne BSK pod číslom OCRaK_14) **v spolupráci s MČ BA – Čunovo a Štátnou ochranou prírody SR**. Na základe schváleného uznesenia Zastupiteľstva BSK č. 90/2017 podpísalo BSK Memorandum o spolupráci medzi BSK, MČ BA-Čunovo a ŠOP SR v rámci prípravy projektu Ekocentra kaštieľ Čunovo. Hlavným cieľom projektu je zriadenie regionálneho environmentálno-vzdelávacieho centra v Čunove. Samotný projekt spočíva v rekonštrukcii NKP Čunovský kaštieľ a NKP Čunovská sýpka a ich adaptácii na denné ekocentrum pre celý kraj, ako aj pobytové ekocentrum pre ostatné časti Slovenska. Ekocentrum v Čunove sa stane vstupnou bránou do Chránenej krajinnnej oblasti Dunajské luhy. BSK sa bude uchádzať o podporu samotnej rekonštrukcie a vybavenia priestorov z externých zdrojov a to primárne z cezhraničného programu Interreg V-A Slovensko-Rakúsko 2014-2020. Samotný dlhodobý nájom objektov ako aj vstup BSK do projektu bude predmetom samostatného materiálu na schválenie Z BSK.

V súlade s identifikovanými potrebami, Odbor stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov (ďalej len OSÚRaRP) zrealizoval v roku 2017 verejné obstarávanie na zhotoviteľa predmetnej Koncepcie, pričom úspešným uchádzačom sa stala nezisková organizácia Špirála. Organizácia Špirála je celoštátna sieť organizácií venujúcich sa environmentálnej výchove a vzdelávaniu. Špirála spracovala Koncepciu po takmer ročnej spolupráci **participatívnym spôsobom v súčinnosti s odbornou verejnosťou**. Dňa 15.11.2017 sa na Úrade BSK uskutočnilo odborné prerokovanie pracovnej verzie dokumentu, na ktorom sa zúčastnili odborníci z neziskového sektora, akademickej obce, ako aj zo štátnej správy, samosprávy a z radov poslancov BSK. Rovnakým participatívnym spôsobom sa tvoril aj akčný plán naplňania Koncepcie.

Hlavným cieľom Konceptcie budovania siete environmentálno-vzdelávacích centier v Bratislavskom kraji na obdobie 2018-2025 je podpora výučby environmentálnej výchovy a prírodovedných predmetov pre všetky vekové kategórie žiakov a študentov prostredníctvom rozvoja environmentálno-vzdelávacích centier na území kraja, zvyšovanie environmentálneho povedomia širokej verejnosti prostredníctvom vhodných aktivít a rozvoj služieb v oblasti ekoturizmu.

ŠIRŠIE SÚVISLOSTI ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY

V Bratislavskom kraji je environmentálna výchova, vzdelávanie a osвета (ďalej len EVVO) realizovaná už niekoľko desaťročí. Súčasná situácia si žiada intenzívnejší a systematickejší prístup k napĺňaniu legislatívnych predpisov v oblasti EVVO, ktorý spočíva okrem iného v definovaní obsahu a zabezpečenia podpory pre fungovanie komplexnej a funkčnej siete environmentálno-vzdelávacích centier v Bratislavskom kraji.

Potreba koncepcie v tejto oblasti vyplýva z viacerých zásadných dôvodov:

- potreba zadefinovania priorít environmentálnej výchovy a vzdelávania v BSK,
- potreba rozšírenia ponuky voľno-časových aktivít súvisiacich s ekoturizmom
- nutnosť reagovať na nové témy a prioritné oblasti environmentálnej politiky, v súlade s modernými trendmi a prioritami v EÚ aj na Slovensku a s využitím inovatívnych komunikačných nástrojov,
- súčasný záber adresátov výchovy a kvalita produktov sú nedostatočné, nevyhnutná je potreba cielenia aktivít, zvýšenie dôrazu na neformálne aktivity a prístup verejnosti k informáciám,
- nutnosť vytvorenia materiálnych a priestorových podmienok na zabezpečenie systematickej práce v oblasti environmentálneho vzdelávania a výchovy s priamym premietnutím reálnych krokov do každodenného života,
- potreba lepšej koordinácie environmentálno-vzdelávacích aktivít v BSK predovšetkým prostredníctvom lepšej spolupráce zainteresovaných subjektov, nielen v rámci rezortu ŽP,
- ponuka produktov EVVO nestačí pokrývať existujúci dopyt v regióne a zároveň sa vynárajú nové možnosti financovania osvetových i vzdelávacích aktivít, preto je potrebné zadefinovanie priorít a ich zosúladenie s potenciálom financovania.

Na celonárodnej úrovni konkretizuje záväzky Slovenska v oblasti EVVO v rámci rezortu životného prostredia **Rezortná koncepcia environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu do roku 2025**, ktorá v rámci SWOT analýzy definuje ako slabé stránky environmentálnej výchovy chýbajúcu stratégiu budovania siete environmentálno-výchovných stredísk, nedostatočnú spoluprácu medzi subjektmi aktívnymi v environmentálnej výchove a celkovo poddimenzovanú infraštruktúru a financovanie EVVO. Pre účel implementácie koncepcie bola zriadená Komisia Ministerstva životného prostredia SR pre environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu, ktorá zastrešuje zástupcov z podriadených organizácií rezortu životného prostredia, z mimovládneho sektora, zástupcov Ministerstva kultúry SR a MŠVVaŠ SR, t. j. zástupcov inštitúcií, ktorým vyplývajú úlohy definované v zmysle plnenia cieľov koncepcie.

ÚČEL KONCEPCIE

Koncepcia stanovuje priority, ciele a konkrétne kroky pre efektívne budovanie siete environmentálno-vzdelávacích centier (ďalej aj ako „EVC“) v BSK. Úlohou siete je zabezpečenie fungujúceho **uceleného systému environmentálnej výchovy, vzdelávania** a osvetu v regióne BSK, so zameraním na nosné cieľové skupiny a s využitím inovatívnych nástrojov pri zachovaní princípov udržateľného rozvoja.

Koncepcia budovania siete environmentálno-vzdelávacích centier v Bratislavskom kraji **sa skladá z analytickej, strategickej časti, akčného plánu a príloh**. Prvá časť dokumentu analyzuje relevantné legislatívne prostredie a mapuje stav environmentálneho vzdelávania na školách a subjektov aktívnych v oblasti EVVO a lesnej pedagogiky na území BSK. Do predmetného prieskumu sa zapojilo 68 škôl v kraji (22 ZŠ, 41 SŠ a 5 spojených škôl). Dôležitou časťou je aj identifikácia a popis vybraných úspešne fungujúcich centier a ich sietí v zahraničí, najmä v Českej republike, ktoré by mohli slúžiť ako dobré príklady pri budovaní centier a ich siete v kraji, a zároveň by sa mohli stať ich budúcimi partnermi na aktívnu cezhraničnú spoluprácu.

Koncepcia akceptuje aj charakteristiku štyroch vybraných mikroregiónov BSK, teda Záhorie, Malé Karpaty, Podunajsko a Bratislava. Zameriava sa najmä na zhodnotenie prírodného potenciálu územia, popis najvýznamnejších či jedinečných biotických a abiotických prvkov prírodného prostredia subregiónu, opis typických biotopov daného územia, dopravnú dostupnosť, identifikáciu prírodných a kultúrno-historických turistických atraktivít v mikroregiónoch, kvality ekoturistickej infraštruktúry, pripravenosť a najmä vôľu relevantných subjektov. V strategickej časti Koncepcia definuje víziu, strategický cieľ a návrh opatrení v súlade so spracovanou SWOT analýzou a zároveň sa venuje návrhu funkčnej hierarchickej siete centier na území BSK, pričom je rešpektovaný princíp, že na území BSK vznikne jedno regionálne centrum, ktoré bude zastrešovať jednotlivé subjekty environmentálnej výchovy a ekoturizmu v BSK. Súčasťou Koncepcie je aj mapový výstup s identifikovanými lokalitami s vysokým potenciálom pre vznik/podporu už existujúcich environmentálno-vzdelávacích centier všetkých hierarchických úrovní. Záverom Koncepcie je návrh Akčného plánu s časovým a finančným plánom a určením zodpovednosti za jednotlivé kroky. Prílohy Koncepcie dopĺňajú a špecifikujú informácie uvedené v predkladanom dokumente.

Záver:

Výsledkom je vysoko odborný dokument, ktorý analyzuje oblasť environmentálnej výchovy a vzdelávania nie len z pohľadu Úradu BSK, ale celého územia, a ktorý má podporu širokej odbornej verejnosti.

Spracovaná Koncepcia potvrdzuje, že **ideálnymi miestami na realizovanie EVVO počas celého roka sú environmentálno-vzdelávacie centrá** (ekocentrá, lesné škôlky a lesné školy), ktoré slúžia na výuku tematicky zameraných environmentálnych a prírodovedných predmetov, krúžkov a kurzov pre všetky vekové kategórie od žiakov MŠ až po vysokoškolských študentov. Takéto multifunkčné centrá fungujú v dennom alebo pobytovom režime, okrem výukových programov organizujú aj zaujímavé akcie pre širokú verejnosť a poskytovanými ekoturistickými službami dokážu pritiahnuť nielen domácnosti, ale aj zahraničných návštevníkov. BSK má záujem podporovať nielen vznik, sieťovanie

a rozvoj existujúcich centier, ale aj dlhodobú udržateľnosť takýchto centier v kraji, preto sa **Koncepcia venuje nielen samotnému budovaniu EVC, ale aj celkovému posilneniu a možnostiam dlhodobo udržateľnej realizácie EVVO v Bratislavskom kraji.**

OBSAH KONCEPCIE

Obsah

ANALYTICKÁ ČASŤ

1.	POUŽITÉ SKRATKY A TERMÍNY	4
2.	ÚVOD	6
3.	LEGISLATÍVA A STRATEGICKÉ DOKUMENTY	8
4.	NÁVRHY NA ZLEPŠENIE SÚČASNEJ LEGISLATÍVY A STRATEGICKÝCH DOKUMENTOV SR V DANEJ OBLASTI	12
5.	ANALÝZA ŠVP NAJMA V OBLASTI ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY, EKOLÓGIE A LESNEJ PEDAGOGIKY	13
6.	SUBJEKTY V SR A BSK AKTÍVNE V OBLASTI EVVO A LESNEJ PEDAGOGIKY A IDENTIFIKÁCIA PROBLÉMOV PRI ICH FUNGOVANÍ	15
6.1	Subjekty aktívne v EVVO v BSK	15
6.2	Ďalšie aktivity v oblasti EVVO v BSK	15
6.3	Identifikované problémy a potreby poskytovateľov EVVO	16
6.4	Plánované zariadenia zamerané na realizáciu aktivít v oblasti EVVO v BSK	17
7.	PRÍKLADY DOBREJ PRAXE - ENVIRONMENTÁLNO-VZDELÁVACIE CENTRÁ NA SLOVENSKU A V ZAHRANIČÍ	20
8.	ANALÝZA MIKROREGIÓNOV- BRATISLAVA, ZÁHORIE, MALÉ KARPATY, PODUNAJSKO	21
8.1	Bratislava	21
8.2	Záhorie (okres Malacky)	22
8.3	Malé Karpaty (okres Pezinok)	23
8.4	Podunajsko (okres Senec)	24
9.	POTENCIÁLNA NÁVŠTEVNOSŤ CENTIER ZO STRANY ŠKÔL A ŠIROKEJ VEREJNOSTI (VRÁTANE TURISTOV)	25
10.	PRIESKUM - MAPOVANIE STAVU ENV NA ŠKOLÁCH V ÚZEMÍ BSK	27
	STRATEGICKÁ ČASŤ	
11.	ŠTRUKTÚRA STRATEGICKEJ ČASTI	29
11.1	Vízia a strategický cieľ EVVO	29
11.2	Prioritné oblasti a opatrenia EVVO	31
11.3	Hlavné cieľové skupiny KEVC	32
11.4	Popis prioritných oblastí a opatrení	32
12.	Návrh konceptu funkčnej hierarchickej siete environmentálno-vzdelávacích centier na území BSK	48
12.1	Terminológia	48
12.2	Variant č.1: Návrh konceptu na základe aktuálneho stavu situácie v predmetnej oblasti	49
12.3	Variant č.2: Návrh konceptu v prípade schválenia/vyhlasenia národného parku zasahujúceho do územia BSK (NP Podunajsko)	54
12.4	Financovanie siete environmentálno-vzdelávacích centier	54
12.5	Prehľad možností čerpania externých finančných zdrojov v aktuálnom programovom období na rozvoj EVVO v BSK	56
13.	ZDROJE	61
14.	ZOZNAM PRÍLOH	62
14.1	Príloha č. 1: SWOT ANALÝZA AKTUÁLNEHO SYSTÉMU ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY, VZDELÁVANIA A OSVETY V BRATISLAVSKOM KRAJI	63
14.2	Príloha č. 2: AKČNÝ PLÁN	65
14.3	Príloha č. 3: MAPA NÁVRHU SIEŤ ENVIRONMENTÁLNO-VZDELÁVACÍCH CENTIER V BSK	72
14.4	Príloha č. 4: ZOZNAM POSKYTOVATEĽOV EVVO V BSK	74
14.5	Príloha č. 5: SKÚSENOSTI KRAJOV Z ČESKEJ REPUBLIKY S PODPOROU EVVO	79
14.6	Príloha č. 6: PRÍKLADY DOBREJ PRAXE – ENVIRONMENTÁLNO-VZDELÁVACIE CENTRÁ NA SLOVENSKU A V ZAHRANIČÍ	82
14.7	Príloha č. 7: PRIESKUM - MAPOVANIE STAVU EVVO NA ŠKOLÁCH V ÚZEMÍ BSK	101

PRÍLOHY:

1. **Koncepcia** budovania siete environmentálno-vzdelávacích centier v Bratislavskom kraji na obdobie 2018-2025
2. **Zhrnutie** – Koncepcia budovania siete environmentálno-vzdelávacích centier v Bratislavskom kraji na obdobie 2018-2025